

Kirja-arvosteluja

Työpolitiikan perusteista

PETRI BÖCKERMAN

VTM, nuorempi tutkija

Palkansaaajien tutkimuslaitos

Pertti Koistinen: Työpolitiikan perusteet. WSOY, Porvoo-Helsinki-Juva. 1999.

Arvioitavan teoksen tarkoituksena on tarjota lukijalle kattava johdatus työpolitiikan perusteisiin. Kyseessä on oppikirja, joka on suunnattu lähinnä ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opiskelijoille. Näkökulma työelämän tarkasteluun onkin korostetun monitieteellinen. Voidaan tosin väittää, että sosiologinen ja sosiaalipoliittinen katsantokanta on teoksessa etualalla, mutta myös taloustieteellisillä tarkasteluilla on sijansa. Asetelma on haasteellinen, mutta lopputuloksena onnistutaan antamaan monipuolinen näkemys työmarkkinoiden rakenteesta ja toiminnasta.

Teoksen rakennetta oppikirjana selkeyttää se, että jokainen osio päättyy tiivistävään yhteenvedoon, jossa tuodaan esille keskeisimmät päätelemät aiemmin esitetystä. Alussa esitellään työpoliittista tutkimusta Suomessa oppihistoriallisesta näkökulmasta. Mielenkiintoista on mm. se, että ensimmäisissä suomalaistutkimuk-

sisä tarkasteltiin lähinnä kausityöttömyyttä ja sen aiheuttamia ongelmia. Kausityöttömyys olikin merkittävä ilmiö maatalousvaltaisessa yhteiskunnassa. *Miron* (1996) on puolestaan tarkastellut kausivaihtelujen merkitystä kehittyneissä talouksissa¹. Katsaus antaa lukijalle hyvän kuvan suomalaistutkimuksen painopisteistä.

Työmarkkinoita tarkastellaan sosiaalisena ilmiönä. Tarkastelun kantavana ajatuksena on se, että sosiaalisena järjestelmänä työmarkkinat ovat aina osa yhteiskunnan kokonaisuutta, eikä työmarkkinoita ole mahdollista tarkastella irrallaan muusta yhteiskunnasta. Taloustieteellisessä tutkimuksessa ennen kaikkea *Solow* (1990) on korostanut samaa näkökohtaa². Työmarkkinoiden sopeutumista tarkastellaankin laajemmin kuin ainoastaan taloudellisten motiivien tai taloudellisesti määräytyvien kysyntä- ja tarjontatekijöiden suhteena. Myös työmarkkinoiden alueellisia piirteitä luonnehditaan teoksessa.

¹ Miron, J. A. (1996), *The Economics of Seasonal Cycles*. The MIT Press, Cambridge, MA.

² Solow, R. M. (1990), *The Labour Market as a Social Institution*. Basil Blackwell, Cambridge, MA.

Työttömyyden alue-erojen voimakas kasvu 1990-luvulla onkin korostanut alueellisen näkökulman tärkeyttä Suomessa. Pienenä puutteena on mainittava se, että itävaltalainen koulukunta mainitaan teoksessa ilman, että koulukunnan näkemyksiä työmarkkinoista esiteltäisiin tarkemmin.

Työvoiman kysyntää, tarjontaa ja työllisyyttä käsittelevä osa aloitetaan keskeisten käsitteiden selkeällä määrittelyllä, joita havainnollistetaan Suomea koskevilla tunnusluvuilla. Osassa olisi voinut hyödyntää perusteellisemmin aiemmin aiheesta tehtyjä taloustieteellisiä suomalaistutkimuksia esim. jaksossa, jossa tarkastellaan tuotannon ja työllisyyden viimeaikaista yhteyttä ns. työllistämättömän talouskasvun näkökulmasta. Lisäksi esitellään seikkaperäisesti työvoiman kansallista ja kansainvälistä liikkuvuutta sekä myös ammatillista liikkuvuutta.

Työttömyyttä tarkastellaan esitettyjen teorioiden ja mittaamisen näkökulmasta. Esityksessä olisi ehkä voinut tuoda esille seikkaperäisemmin työllisyysasteen ja sen keskeisen roolin ajankohtaisessa talouspoliittisessa keskustelussa. Työttömyydestä esitettyjen tulkintojen (mm. klassinen ja keynesiläinen teoria) tarkastelu on kuitenkin onnistunut. Tasapainotyöttömyyden (NAIRU) ja sen soveltamiselle perustuvan talouspolitiikan ongelmakohtia tarkasteltaessa korostetaan sitä, että tasapainotyöttömyyden käyttöarvoon liittyy merkittäviä rajoituksia.

Eräänä päätelmänä todetaan, että Euroopan työttömyyttä ei voida selittää usklassisen teorian avulla. Epävarmuus työttömyyden perimmäisistä syistä tulee hyvin esille, mutta toisaalta mm. tehokkuuspalkkateoriaa ei tarkastella, vaikka muutoin esitys on sängen kattava ja ajantasainen. Monitieteellisen lähestymistavan puitteissa esitellään myös sosiologista lähestymistapaa työttömyyteen. Työttömyyttä voidaan tällöin tarkastella esim. elämäntilanteena.

Työtä, tuloja ja sosiaalisia oikeuksia tarkastelevassa osassa lähtökohtana on se, että työllä on palkkatyöhön perustuvassa yhteiskunnassa ainakin neljä keskeistä funktioita, jotka ovat tuotannollinen, sosialisatio-, jako- ja palkitseva funktio. Lisäksi tarkastellaan työmarkkinoille osallistumisen ja tulonjaon välistä suhdetta mm. työttömyyden aikaisen toimeentulon näkökulmasta. Miesten ja naisten välisiä tuloeroja tarkastellaan monipuolisesti diskriminaationa, jolloin myöskin esitellään tuoreita suomalaistuloksia miesten ja naisten palkkaeroista. Teoreettinen ja empiirinen tarkastelu ovatkin tasapainossa.

Työelämän kehittämistä, erilaisia organisatoinnovaatioita ja työnjaon kehittymistä käsittelevässä osassa tarkastelu tapahtuu kolmen näkökulman puitteissa: työelämän suhteiden kehittäminen, työpaikan ja työympäristön kehittäminen sekä työntekijöiden sosiaalisen ja oikeudellisen aseman parantaminen. Työmarkkinoiden toimintaa ja pelisääntöjä selostetaan mm. työehtosopimusten kautta. Lisäksi esitellään fordismia ja taylorismia sekä organisaatioissa viime vuosikymmeninä toteutettuja rakenteellisia uudistuksia.

Työvoimapolitiikan rajoja ja mahdollisuuksia sekä työelämän suhteiden kansallista säätelyä tarkasteltaessa, johdantona aihepiiriin selvitetään Euroopan työttömyyttä mm. työmarkkinoiden joustavuuden näkökulmasta. Tarkastelu etenee kuitenkin pian aktiivisen työvoimapolitiikan tarkasteluun. Teoksessa esitellään sängen yksityiskohtaisesti myös erilaisia tapoja tutkia aktiivisen työvoimapolitiikan vaikutuksia, mikä on hyödyllistä. Tarkastelu päättyy työvoiman liikkuvuuden tarkasteluun Euroopassa, pohtien mm. käytännön syitä liikkuvuuden vähäisyydelle Euroopassa.

Yhteenvedona voidaan todeta se, että arvioitava kirja on onnistunut, monitieteellinen esitys

työmarkkinoiden rakenteesta ja toiminnasta. Sitä voi suositella työmarkkinoista kiinnostuneille. Yhtenä aihepiirinä, josta teoksessa olisi voinut olla enemmän tekstiä on työajan lyhentämisestä käydyn keskustelun erittely. Työ-

markkinoista kiinnostunutta lukijaa palkitsee se, että kirjassa annetaan myös runsaasti ajantaisaisia kirjallisuusviitteitä. Suomalaisista julkaisuista unohdetaan turhan usein kunnollinen hakemisto, joten poikkeus painuu mieleen.